▸ DOSSIERRA
▸ GIDA DIDAKTIKOA
▸ JARDUERAK

globalexpress

GAURKOTASUNA IKASGELAN

2012ko Urtarrila | 18 zk.

Plazetako matxinada

"Ospa, alde hemendik!', esan zigutenez, horixe egin genuen guk", idatzi zuen marrazkian El Roto irudigileak, 15-M data izatetik izen propio bilakatzen ari zenean. Mamua, oraingoan, ez dabil Europan barrena; areago, ez da Europan abiatu. Plazak herritarrentzako plaza bihurtu dira berriro. Zertan dabil jendetza hori kalean?

Ana Gironés argazkia

Urte hasieran, Mediterraneoko puntu batzuek kalera egin zuten eta albistegien hasiera ezohiko samarrak diren herrialde zenbaitek protagonizatu zuten. Jende oldea ziztu bizian jabetu zen kale eta plazez, herririk herri hedatuz eta, udaberria hara iritsitakoan, Madrilgo Puerta del Sol, Bartzelonako Plaça Catalunya eta Espainiako beste hainbat hiritako espazio zenbait herritarren errebindikazio-gune bihurtu ziren. Pixkanaka jakin genuen: Islandian lehenago hasiak ziren mobilizazio kontuetan, nahiz hedabide tradizionalek berria isildu ziguten. Atlantikoaz beste aldera, txiletar ikasleek larrazkena udaberri bihurtu zuten eta beren protesten atzetik herri-sektore zabalagoak etorri ziren. Uda pasatakoan, Amerikako Estatu Batuetan "Wall Street okupatzera!" mugimendua lehertu da. Badirudi milioika herritarrek erantzun behar diotela Stéphane Hesselen "Amorra zaitezte!"[1] oihuari.

Global Express honek, mundu zabaleko hainbat bazterretan justizia, eskubide zibilak eta benetan parte hartzeko moduko demokrazia eskatzen dituzten herritarren mobilizazioen gaineko analisia eta informazioa biltzen du. Gelako lana, ikaskuntza izateaz gainera, herritartasunezko ariketa izan dadin proposamenak eskaintzen ditu, aldi berean.

1. Hemen ez ditugu sartu, abuztuaren hasieran, Londresen eta beste hainbat herri britainiarretan gertatu ziren liskarrak, bestelako izaerakoak jotzen ditugulako, sustraiak hein handi batean berdintsuak diren arren.

Aurkibidea

p. 2 *En la plaza*
p. 3 Nola hasi zen
p. 5 Amorruaren atzealdean
p. 7 Jendeak *"Kifaya!"* esan zuenean
p. 10 Ogia eta arrosak, elkarrekin
p. 13 Demokrazia ez da erritua (soilik)
p. 14 Ezer ez da izango lehen bezala

Intermón Oxfam

En la plaza

Hermoso es, hermosamente humilde y confiante,
vivificador y profundo,
sentirse bajo el sol, entre los demás, impelido,
llevado, conducido, mezclado, rumorosamente
arrastrado.
No es bueno
quedarse en la orilla
como el malecón o como el molusco, que quiere
calcáreamente imitar a la roca.
Sino que es puro y sereno arrasarse en la dicha
de fluir y perderse,
encontrándose en el movimiento con que el gran
corazón de los hombres palpita extendido.
Como ese que vive ahí, ignoro en qué piso,
y le he visto bajar por unas escaleras
y adentrarse valientemente entre la multitud y
perderse.
La gran masa pasaba. Pero era reconocible el
diminuto corazón afluido.
Allí, ¿quién lo reconocería? Allí con esperanza, con
resolución o con fe, con temeroso denuedo,
con silenciosa humildad, allí él también
transcurría.
Era una gran plaza abierta, y había olor de
existencia.
Un olor a gran sol descubierto, a viento rizándolo,
un gran viento que sobre las cabezas pasaba su
mano,
su gran mano que rozaba las frentes unidas y las
reconfortaba.
Y era el serpear que se movía
como un único ser, no sé si desvalido, no sé si
poderoso,
pero existente y perceptible, pero cubridor de la
tierra.
Allí cada uno puede mirarse y puede alegrarse y
puede reconocerse.
Cuando, en la tarde caldeada, solo en tu gabinete,
con los ojos extraños y la interrogación en la boca,
quisieras algo preguntar a tu imagen,
no te busques en el espejo,
en un extinto diálogo en que no te oyes.
Baja, baja despacio y búscate entre los otros.
Allí están todos, y tú entre ellos.
Oh, desnúdate y fúndete, y reconócete.
Entra despacio, como el bañista que, temeroso,
con mucho amor y recelo al agua,
introduce primero sus pies en la espuma,
y siente el agua subirle, y ya se atreve, y casi ya se
decide.
Y ahora con el agua en la cintura todavía no se
confía.
Pero él extiende sus brazos, abre al fin sus dos
brazos y se entrega completo.
Y allí fuerte se reconoce, y se crece y se lanza,
y avanza y levanta espumas, y salta y confía,
y hiende y late en las aguas vivas, y canta, y es
joven.
Así, entra con pies desnudos. Entra en el hervor,
en la plaza.
Entra en el torrente que te reclama y allí sé tú
mismo.
¡Oh pequeño corazón diminuto, corazón que
quiere latir
para ser él también el unánime corazón que le
alcanza![2]

Alex Casanova argazkia

2. Aleixandre, Vicente. *Historia del corazón*. 1954.

Nola hasi zen

Islandia. Álvaro Zarzuela argazkia

Estreinako mobilizazioak Islandian gertatu baziren ere, horren berri ez ziguten berehala helarazi. Urte askotan aurrerapen eta ongizatean bizi izanik (2007-2008 urteetan giza garapenean lehen herrialdea zen, Nazio Batuen Garapenerako Egitarauaren arabera), 2008ko irailean Islandiako banku nagusia nazionalizatu zen, dirua debaluatu eta Burtsak jarduera guztiak bertan behera utzi zituen: herrialdea lur jota zegoen. Hasieran protestak (lurralde haietan, ia ezezagunak) ez ziren ugariak izan: hamabost lagun soilik elkartuta, bertatik zebiltzan herritarrek zertan ari ziren galdetzen zieten. 2009ko urtarrilean, ordea, Parlamentuaren aurrean polizien aurka milaka islandiar bildu eta Gobernua boteretik kendu zuten. Geroago, Islandiak hartzekodun nagusiekin (Britainia Handia eta Holanda) zuen zorra "garbitu" edo ez, erreferendumean ezartzea lortu zuten. Herritarren %90 baino gehiagok ezetza eman zion proposamenari.

Bankuak "erreskatatu" ordez, bankeroak eta krisiaren kudeaketa txarra egin duten gobernukideak esetsi dituen herrialde bakarra, ordaingoz, Islandia da. Boluntario aurkeztu ziren herritar xeheek osatutako batzorde batek konstituzio berria eratu du: horren idazketan nahi izan duen orok parte hartu eta, sare sozialen bitartez, prozesuaren aurrerapausoen informazio zehatza jaso ahal izan du. Testu berria uztailaren amaieran aurkeztu zen eta laster erreferenduma egingo da.

Islandia ezinago hotzetik Mediterraneoko arro epelera. "Mundu arabiarrean zerbait hautsi zen, betiko, urtarrilaren 14an", idatzi

Túnez. Wassim Ben Rhouma argazkia

zuen Ignacio Ramonetek *Le Monde Diplomatique* aldizkariaren apirileko alean: egun hartan Tunisiako presidente Ben Alík (gobernuburu 1987z geroztik), herrialdetik ihes egin zuen, hilabete lehenago hasiak ziren mobilizazioen ondoriozko presioengatik. Abenduaren 17an, Mohamed Bouazizi gazte unibertsitario eta kalez kaleko saltzaileak, bere buruari su eman zion, nazka-nazka eginik, Poliziak fruten saltokia behin eta berriro konfiskatzen ziolako, eskupekoa eman ezean. Herritarren sumina lehertu eta kalera irten ziren. Tiranoak zapalkuntzaz erantzun zuen arren, azkenean alde egin zuen Tunisiatik, hilabetean 66 herritar hil ondoren.

Handik gutxira, "Hiraren egunean" (urtarrilaren 25ean), protestak Egipton hasi ziren, Tahir plaza askatasunaren aldeko borrokaren erreferentzia bihurtuz. Otsailaren

Egipto. The Cold Whisper argazkia

11n, ia hogeita hamar urtez gobernuburu izan zen Mubarakek, dimisioa aurkeztu zuen Estatu Batuen gobernu laguntzailearen sostengua (eta finantza-iturria) galduta. Orain Mubarak eta bere senide batzuk epaitegien aurrean ari dira deklaratzen.

Hortik abiatuta, metxa beste herrialde arabiar batzuetan piztu zen: Magrebekoetan, Pertsiar Golkokoetan (Libian, Aljerian, Bahreinen, Jordanian, Marokkon, Omanen, Yemenen, Djibutin, Mendebaldeko Saharan eta Sirian); baita arabiar ez diren beste herrialde batzuetan (Iranen, adibidez) edo, areago, Israelen bertan. Hasierako erreakzioa, ohi

bezala, zapalkuntza eta bortizkeria izan bada ere, buruzagi horietako askok erreformak ezartzea beste irtenbiderik ez dute izan; geroak esango, ordea, aldaketa horiek herritarren eskakizunei dagozkien.

Libian, gerrate odoltsu baten ostean, Gadafi diktadoreak boterea (eta bizia, oraindik argitu ez den modu batean) galdu zuen, matxinoen presioaren eraginik; matxinoek Mendebaldeko (oraintsu arte, diktadorea ohore guztiekin hartzen zuten eta bidegabekeria guztiak isiltzen zituzten estatuek berek, hain zuzen) soldadu eta armamentuen laguntza jaso zuten.

Julien Lagarde argazkia

Miguel Alamin argazkia

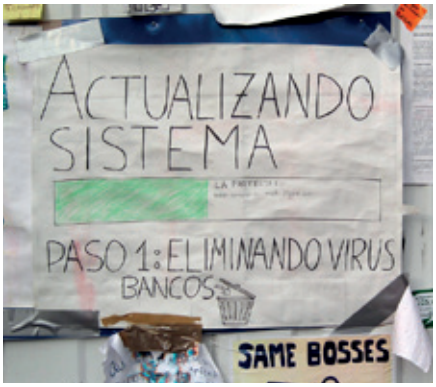

Miguel Alamin argazkia

Julien Lagarde argazkia

Sirian, Bachar al-Assad, tirania aplikatu duen familia bateko azken kidea, herriaren kontra disparatzea agintzen ari da, milaka hildako eta milaka herritarren ihesaldia eraginez. Amnistia International-ek salatu duenez, "Martxoaren erdialdetik honantz, Siriako segurtasun indarrek manifestarien aurkako bortxakeria gupidarik gabe aplikatu dute: 1.600 pertsona (horietatik, 80 baino gehiago, adingabekoak) hil dira, milaka herritar atxilotu dituzte, horietako asko inkomunikazio erregimenean daude oraino, torturatuak izateko arriskupean".

Herrialde horiek albistegietan agertu ohi izan diren arren, helarazi diguten irudia bestelakoa da: gizarte monolitikoak, atzeratuak, bertan ezertxo ere mugitzen ez delarik. Baina gertakari hauek argi eta garbi erakutsi digutenez, errealitatea guk uste baino konplexuagoa da eta herriak buruzagiak baino askozaz ere gehiago dira.

Maiatzean amorrua estatuan lehertu zen. Maiatzaren 15ean, egiazko demokrazia eskatzeko, manifestazio jendetsuak gertatu ziren espainiar hiri askotan. Ibilaldiaren ondoren Madrilgo Puerta del Sol izenekoan gaua emateko prestatzen ari ziren ehunka hiritar Poliziak atera nahi izan zituenez, biharamunean plaza 25.000 lagun baino gehiagok okupatu zuten: huraxe izan zen 15-M eta amorratuen mugimenduen erreferentzia.

Handik gutxira, amorruak Atlantikoa gaindituta, ekainaren 12an Txilen ikasleen manifestazio eta protesta jendetsuak hasi ziren; hilabete lehenago, Endesa espainiarraren eta Colbun txiletarraren jabetzako bost ur-presa Patagonian eraikitzearen aurkako manifestazio jendetsua gertatua zen. Zapalkuntza gordinak etxetik atera zituen, ostera ere, ikasleen gurasoak lehenik eta herri-sektore zabalak ondoren. Uda pasatakoan, Estatu Batuetako hainbat hiritan ere antzeko protestak ikusi ziren, eslogan ezagun batez: "Wall Street okupatzera!". New Yorken, irailaren erdialdetik Zuccotti Parken (hiriko finantzen bihotzean, mugimendua bataiatu duen Burtsatik gertu) egiten dira protestak.

Amorruaren atzealdean

Protesta en la plaza Tahrir. Maggie Osama argazkia

"Zoria edo halabeharra ezik, zernahi izan zen milioika egiptiar kaleratu zuena", idatzi du Tahar Ben Jellounek "Arabiar udaberria, duintasuna itzartzea" liburuan. Dena zaku berean sartzerik ez badago ere, idazleak hor hauteman duena beste hainbat matxinadari ere aplika dakioke. Kasu denetan ere, albiste harrigarri gisa agertu zena urte edo mendetan ernarazten ari zen: honek balio du bai gertakizuna probokatu zuten kausei aplikatzeko, baita bera posible bilakatu zuten gorabeherei ere. Arabiar herrialdeetatik iristen zaigun okerreko ikuspegia, batetik; prozesuak gertakari-segida bihurtzen duen komunikazio mediatikoa, bestetik; informazio-ezkutatze edo isiltasun esanguratsu eta, maiz, interesatuak, hirugarrenetik... denek bat eginik, badirudi orain existitzen zenik ere ez genekien sumendiak eztanda egin duela bat-batean.

Sinplifikazio orok dakarren arriskua hartuta —eta analisi sakon eta itzaltsuago batzuetara jo behar izatea, zuhurtziaz, baztertu gabe—, populazioen pozbiderik ezaren sustraiak, kausa estrukturaletan ez ezik, gobernuek krisiak oker edo gaizki kudeatzean ere datzala esan daiteke. Gobernuak herriek hautatuak direla, erregimen totalitarioak direla (honela gertatzen da Magrebeko, Mediterraneo Ekialdeko eta Ekialde Hurbileko estatu askotan, baina bereizketa egin beharra dago: monarkia totalitarioak, batetik, eta, iraultzen ondorioz sortu diren arren (Libia, Tunisia, Egipto), buruzagiek boterean iraun eta egun erregimen autoritarioak direnak, bestetik.

Urte asko-askotan erregimen horiek mendebaldeko demokrazia izenekoen tolerantzia —areago, batzuetan, sostengu sutsua— izan dute: batzuetan, herrialde horiek sekulako petrolio-erreserbak dituztelako, bestetan, "Islamen arriskua uxatzeko" aitzakiaz. Horrek esan nahi izan du itsuarenak egin duela Mendebaldeak horrelako gobernuen bidegabekerien aurrean: demokrazi gabeziak, ustelkeria, poliziaren bortizkeria, larrialdiko legeak, langabezi tasa altuak, etxebizitza eta elikagairik eza, iritzi askatasunik eza, bizi-baldintza eskasak, etc. Egoera ekonomikoak okerrera egiterako, ordea, metxa pizturik zegoen.

Ongizate estatua aspaldiko legea den herrialdeetan, berriz, ongizate hori endekatuz eta ahulduz joan dela ikusi du populazioak. Ahultze eta endakatze horiek, demokratikoki hautaturiko (eta, inoiz, bere burua "aurrerazale" deituriko) gobernuen eraginez izan dira, hauen politikek hautestontzietan jasoriko aginduari baino botere ekonomiko eta finantzarien eskakizunei egokiago erantzuten dietelako; horrela, herriaren subiranotasuna, merkantzia (eta biktima) bihurtzen dute. Finantza krisiaren[3] kudeaketa, krisi hori sortarazi duten erakunde batzuen "erreskatea" herri-funtsen bidez, herritarren eskubide zibil eta laboralak murriztearen eta bizi-baldintzak okertzearen lepotik... dena ikusi dute herritarraren begiek.

Islandiako biztanleak, pare bat urtean, giza garapenean lehen tokia betetzetik, 3,5 mila milioi euroko zorra onartu behar izatera igaro ziren; zor hori islandiar familia bakoitzak 15 urtez ordaindu beharko zukeen, %5,5eko interes-tasaz. Espainian, 2011ko ekaineko datuen arabera, Europako batez

3. Ik. Global express 17 zk., "Hondarrezko gazteluak".

besteko soldata apalenak dituzte (horren azpitik, ozta-ozta, Grezia eta Portugalgoak daude) eta bahereneko eta goieneko soldaten arteko aldeak, berriz, handienak dira. Krisia enpresa handiak aberasten ari da: krisialdian langabetuen kopurua 1.800.000tik (2007) 4.000.000ra (2010) igaro zen; tarte horretan, IBEX-35 indizea osatzen duten enpresetako hiruk bakarrik izan zituzten galerak; gainerako guztiek, irabaziak (Vicenç Navarro eta Marta Tur, *Le Monde Diplomatique*).

Bien bitartean "behartsu berrien" kopurua ugalduz doa: aresti arte pertsona horiek eroso bizi baziren ere, pobreziaren ertzean dira egun, etxerik gabetuak baina bankuarekiko zorra kitatu gabe, lanik gabe eta soldatarik gabe. Gobernuak, bitartean, laguntzak geroz eta zorrozkiago murrizten ari dira. "Behartsu berriaren profila –Caritas erakundearen arabera- 40 urte baino gutxiago duen gizaseme espainiarra da, etxegintzan lanean jardun zuena. Autonomo gisa etekin politak ateratzen bazituen ere, diru-laguntzaren mendeko bihurtu zen eta, ondoren, ongintzazko erakundeetara ohi doa, jan ahal izateko."

Herrialde arabiarretako matxinadak eta Espainiako plazen okupazioak, hastapenean, harrigarri samarrak gertatu baziren ere, mobilizazioak ez dira oinaztargi bakanak. Pozbiderik ezaren ekaitza, luzaro garatutako eta behe-behetik artikulatutako egintza jendetsu gisa lehertzeko, urtetako antolamendu, borroka eta lana gauzatu behar izan da, maiz era ikusezinean: horiek, eztanda sortarazi duten gorabeherak gorpuztu dituzte pixkanaka.

Herrialde arabiarretan, oparoaldi ekonomikoan oinarria zabaldu duen klase ertainak baliabideak eskuratu eta zor zaizkion eskubideez jabetu da, baina erregimen monolitikoen estutasunak errebindikazio horiei loratzea galarazi die. Hedabideak, gizarteetan baino interes handiagoa buruzagi eta trikimailu politikoetan ezarrita, horren berririk ez digute eman, oposizioa mugaz kanpo eta barne ere isildurik suertatzen baita. Halaz ere, herrialde horietan baldintza latzetan ere bidea urratzen, bilatzen du gizarte zibilak eta intelektualek (idazle, kazetari, unibertsitarioak), bere salaketak ordaintzeko, sarri, atzerrira edo kartzelara joan behar izaten duten arren.

Bartzelona. Mario Sánchez argazkia

"Protesta masiboak —idatzi zuen Isaías Barreñadak *Noticias Obreras* publikazioan— era askotako aktoreen arteko artikulazio berri eraginkorraren emaitza izan dira: era berrietako egintza kolektiboak bultzatzen dituzten gazteak (...), aktibista klasikoak (sindikalistak, giza eskubideen babesleak), elkarte zibilak eta, azkenik, militante politikoak". Herrialde horietan —Egipton, bereziki— sindikatuek eta langileriak oro har jokatu duen rola nabarmentzekoa da. Herrialde arabiarretan gertaturiko protestez ari delarik, honela dio Barreñadak: "Hiritarrak dira iraultza horiek, eskakizunen ikuspegitik, eta herritarrak, gizartearen parte handi bat inplikarazten dutelako."

Mendebaldeko herrialdeak ere ez dira izan bat-bateko errekuntza fenomenoa. Erantzun artikulatua eman ahal izan da artikulazioa berez bazelako. Ez da Espainiako gizarteak borrokatzeko bere burua antolatzen duen lehen aldia. 1994 urtean, espainiar hiri askotan izan ziren mobilizazioak (kanpaldiak, gose grebak, etab.) kooperaziora Barne Produktu Gordinaren %0,7 emateko konpromisoa bete zedin. Orain urte gutxi, Irakeko inbasioaren aurkako protesta masiboek argi erakutsi zuten mugimendu sozialen artikulazioa eraginkorra zela. Eta, orain hilabete batzuk, 2011 urtearen hasieran, Herritarren Bateratze Mahaiak abiatu ziren. Gertueneko aurrekina, akaso: analista askok diotenez, Sinde legearen aurkako egintzek 15M horretan berebiziko eraginkortasuna erakutsi duten komunikazio-tresnak olioztatu zituztela. Nolanahi ere, 15M mugimendua, hainbat kolektibo, era askotako mugimenduak –langileena, bakezaleena, ekologistena, feministena, auzo elkarteko kideena, etc.- eta Akademia bera ere aspaldiko partez egiten ari diren salaketa eta errebindikazioak biltzen, artikulatzen eta, ondoren, oihu ozen baketsu bihurtzen ditu.

Jendeak *"Kifaya!"* esan zuenean

Wheelz Wheeler argazkia

2004ko uztailean Kairon sortu zen giza eskubideen alde jarduteko mugimendu laiko demokrata eta, urte horren bukaeran, aldaketak errebindikatuz eta 2005eko hauteskundeei boikota egitea eskatuz, sekulako manifestazioa antolatu zuen, hauteskunde haiek Mubarakek —beste diktadore batzuek bezala— tarteka antolatzen zituen maskarada haietako batzuk ziren. Mugimenduaren izena *Kifaya* da ("Aski da!"). Hiztegiak dioenez, "sumindura" zerbaitek edo norbaitek eraginiko haserre bizia da. Labur esanik, horixe da gertatu dena, jendeak "aski da" esan duela eta sumindura egintza gisara gorpuztu dela.

Egintzen izaera bera izan da eraginkortasunaren euskarrietako bat: berritasuna. Protesta molde klasikoa, manifestazioa, presente egon bada ere, bazterrera igaro da, egintza berriei protagonismoa utzirik: hauek, batzuetan, tragikoak eta desesperatuak izan dira eta (arabiar herrialde batzuetan izaniko auto-immolazioak, adibidez), baina oraingo izarra, dudarik gabe, plazak okupatzea izan da: plazak herritarren elkargune edo bilgune, eztabaidatzeko tarte, komunikatzeko leku izaera berreskuratu du. Herritarren egintzaren erakusleiho izaki, populazioak antolatzeko eta elkartasuna adierazteko duen gaitasuna plazetan agertu da. Oroimen kolektiboan finko geratu dira egiptoar herritarrak Tahir plaza garbitzen ari zirela, kanpaldia amaitutakoan.

Albaro Zarzuela argazkia

Txilen ehunka ikaslek 1.800 orduko maratoiari La Moneda presidente-jauregi inguruetan eman zioten amaiera. Santiagoko Arma Plazan jendetza "laztanton" masiboa antolatu zuten, hezkuntzak nozituriko erreformen aurka. Ahumada pasealekuan suizidio masiboa antzeztu zuten lurrera erori eta zerraldo gelditurik. Mapocho ibaiaren gaineko zubi batean, Arkitekturako ikasleek figura batzuk eskegi zituzten, zorrengatik bere burua urkatu zuten pertsonak irudikatuz. Horiek ez ezik, inauteri giroko desfileak, kalez kaleko baletak eta beste asko atondu ziren.

Islandian, manifestazioak egiteko ohitura galdua zegoen aspaldi: orain hurrengo manifestazioa 1949 urtean egin zen, NATOren aurka. Beraz, manifestatzea nobedadea zen. Parlamentu aurrean bi mila pertsona elkartu zirenean, Poliziak ez zekien zer egin. Gazte bat ganbera legegileko teilatura igo eta, bandera nazionalaren ordez, supermerkatu kate batekoa jarri zuen —zapi hori bat, erdian txerri irribarretsua zeukana—: egun osoa igaro zen, norbait konturatzerako. Terrorismoz akusaturik, Poliziarekin igurtzirik gertatzen zen bakoitzean manifestariek lore txortak oparitzen zizkieten.

Horrelako mobilizazioetan sare sozialek (teknologikoek) bete duten rola behin eta berriz azpimarratu da. "Mundua amaiezina da – idatzi du Tahar Ben Jellounek—,

baina orain klik batez eskura duzu, oso-osorik." Komunikazio horizontala, sarean (hau da, estruktura aldetik, hierarkizatu gabea) eta kontrol-gunerik gabe gorpuztu ahal izateak aukera eman digu ustezko naturaltasun edo berezkotasuna artikulatzeko eta antolatzeko "komunikatze, proiektu eta ideiak elkar trukatze soilari esker" (Ben Jelloun). Horrek,

Darkroom Productions argazkia

herritarren eskubideen eskaera horiek herritartasun-ariketa bihurtzen ditu. Demokrazia ez ote da nornahik hitza baliatzeko, iritzia emateko, proposizioak egiteko, erabakiak hartzeko eskubidea?

Horrelako mugimenduetan intelektualek ere berebiziko rola jokatu dute. Fenomenoak berak, gertakarien berri emanez eta eztabaida bizia elikatuz, ekoitzi duen bibliografia eskerga aipatzea ia ezinezkoa da. Dena hasi baino hilabete batzuk lehenago, Stéphane Hesselek erresistentzian eta Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalaren idazketan militante jokatu izanari heldu zion gazteriari sumintzera deitzeko; handik gutxira bigarren panfletoa –*Engaia zaitezke!*- eta irailaren amaiera aldera Frantzian *Le chemin de l'espérance* ("Itxaropen bidea") agertu zen, Hesselek eta Edgar Morinek sinatu zutena. Ildo beretik, intelektual espainiar batzuek (José Luís Sampedro, Mayor Zaragoza eta Juan Torres López, besteak beste) *Reacciona* (Aguilar ed.) argitara eman zuten. Gai horri buruz autore askok idatzi dute: hasi *Insolventes!* (Espasa argit.) idazlanaren atzean ezkutatzen den anonimotik, izena ere galdu duela dioena, lau ekonomialari frantsesek sinaturik kaleratu zen (dagoeneko, Europa osoko milaka profesionalek izenpetua) *Manifiesto de economistas aterrados* paskineraino. Iraultzak oraino martxan, Tahar Ben Jellounek "Arabiar udaberria, duintasuna itzartzea" (Alianza Ed.) eman zuen argitara.

Beste aldetik, mugimenduan bertan sorturiko publikazioak ere mordoa dira, hala nola *Las voces del 15M* (Los libros del Lince), *Les veus de les places* (Icària), *La rebelión de los indignad@s* (Popular), *Indignados. 15M*, bakarren bat aipatzearren. *Revolución anti-neoliberal social/ estudiantil en Chile* manifestua, berriz, Latinoamerika osoko unibertsitateetako ehunka historialarik plazaratu dute. Diogunez, intelektualen egintzen adibide urri batzuk baizik ez dira horiek.

Idatzi eta hitz egiteaz gainera, beste zerbait ere egin dute beste askok: Hessel, Sampedro, Galeano, Arcadi Oliveres, Vicenç Navarro, Juan Torres López eta beste gizon eta emakume askotxo plazetan izan dira, bere sostengua eta hitzaldiak ematen, plazak kultura eta pentsamenduaren gune bihurtuz. Horrek denak erakusten du mobilizazioak, maiz gazteriak ia bakarrik protagonizatzen dituen kontu soiltzat hartuta, egiaz, gertakariek eta irudiek frogatu bezala, herritar ekimenak direla eta askoz ere giza belaunaldi eta geruza zabalagoek esku hartzen dutela.

Arcadi Oliveres (Pl. Catalunya, Bartzelona). neverbeingboring2000 argazkia

4. *¡Indignaos!*. Destino, 2011.

Zer da mugimendu sozial bat?

Mugimendu soziala, aldaketa soziala helburu duen gizaki edo erakundeen talde *ez-formala* da; beraz, aktore politikoa da eta beste zeinahi izaeratako erakundeekin (alderdi politiko edo sindikatuekin) duen aldea horixe da, bere izaera ez-egituratua, horizontala eta diziplina jakin bati lotu gabea.

Euskal Herriko Unibertsitateko Zientzia Politikoen katedradun Pedro Ibarrak[5] aspektu interesgarri bat azpimarratu du:

Sierpe argazkia

*Mugimendu sozial bat **egintza kolektibo plegu** bat da; egintza kolektibo bat izateak esan nahi du lehenagotik liskar edo tentsio bat zegoela, eta egintza kolektibo horrek ahaleginak egingo dituela hura konpontzeko (ikuskor bihurtuz, konponbideak emanez). Dena den, zeinahi liskarren bukaera ez da egintza kolektiboa, mugimendu sozial gorpuzturik.*

1. *Mugimendu sozialak sortzen dira interesen kaltetze biziki zehatzak, txit ikusgarriak, oso sentituak (oso bizituak, inoiz) sortarazten dituzten tentsio estrukturalak daudelako (laneko estrukturenak, familiakoak, hiritarrak). Hortaz, gabezien edo haustura estrukturalen ondorioz sortzen dira (esan gabe doa gabeziak eta hausturak beti-beti izango direla).*

2. *Mugimendu sozialak sortzen dira liskar hori konpontzeko xedea duten lehenagotiko beste plegu batzuk —erakundeak—horretara iristeko ez direlako gauza, ez dakitelako edo iritsi nahi ez dutelako. Antolamendu alorreko gabeziak daudelako sortzen dira, beraz.*

3. *Mugimendu sozialak sortzen dira, gainera, jende mota jakin bati nola bizi den (haiek nola bizi diren), oro har, eta bidegabekeria horren, interes kolektiboen (baina gertu-gertukoen) ukapen horren ebazpena, bereziki, nola bizitzen den ez zaiolako gustatzen. Subjektu horrek nahiago luke gainerakoekin harremanetan bestela aritzea eta arazo kolektibo horiek bizitzea gustatuko litzaiokeen bezala konpontzea nahiago luke.*

Gizaki horiek uste dute mobilizatzea erabakiarazi dieten arazoak partaidetzaz, elkarlanean eta berdintasun giroan konpondu behar direla; horrenbestez,arazo horiek konpontzeko, elkartasunez eta partaidetzaz antolatzen eta mobilizatzen ahaleginduko dira. Horrela, bere egintza kolektiboan, ezarri nahi duten mundua (edo munduaren parte bat) aurreirudikatzen dute. Mugimendu bat, hortaz, gabezia baloraziozko edota ideologikoei emaniko erantzun bat da.

Gogoeta horrek bi gauza ondorioztatzen ditu:

*Mugimendu batek **izaera kolektiboa** bilatzen eta praktikatzen du, hots, mugimendu bat izateak esan nahi du gizaki batzuek, elkarrekin, mundua ikusteko, egoteko eta jarduteko bestelako molde batean bizi nahi duela. Oso litekeena da bizipen horren intentsitatea ahul-ahula izatea, baina ezinbestekoa da bizipen horren existentzia, egiazko mugimendu soziala izan dadin. Mugimendu sozial bat ezin daiteke izan –ez da- jendeak arazo pertsonalak konpontzen dituen bulego bat. Gutxienekoa izan behar du zentzu bat, errealitatea bizitzeko eta interpretatzeko manera komun bat partekatzea.*

*Mugimendu bat sortzen da –baloraziozko eta ideologia alorretako gabeziei erantzun hori onarturik, munduari egokitzeko molde konbentzional eta menderatzaileez bestelako manera identitario horretan ihardesten ditu— **lehenagotik sare solidariorik** badelako, bizipen solidariodun pertsonak badirelako edo oroimen solidariodun pertsonak badirelako, hauek gauzak bestela ikusi eta egin daitezkeela adierazten dien oroimen edota ideologia dutelako.*

5. *Anuario de Movimientos sociales. Una mirada sobre la red. Elena Grau & Pedro Ibarra (koord.). Icaria Editorial eta Getiko Fundazioa. Bartzelona, 2000. Aipatu testua hemen dago eskuragarri: http://7843663697078178468-a-1802744773732722657-s-sites.googlegroups.com/site/antoniojml/Home/TEMA9A.pdf?attachauth=ANoY7cpYUeqEzGEmtPMHYp9jrPUBjNBDMYpOWjpDXNHkp9DCI_nFsTMOV1nTmyYPIscJkZiV6hAFCgJEpgiCES_qnuf5EgSD-q13UtpDVe2YAP4Jtw3ugGxgME60nsHS-i5Am__3OMmIN7al8IQGyD12Rw6VcZWTqKsGuLj6HT2KKcNVqlYsSvRQWOUzUDZEGpbw2xW6T-uR&attredirects=0*

Ogia eta arrosak, elkarrekin

Ken Loachen "Ogia eta arrosak" filmeko (2000) protagonista ziren emakume langileen pankarta bere egin zezakeen mugimendu zabal horrek: "Ogia bai, arrosak ere bai". Sumindura leherrarazi duen krisiari, hasieran, ekonomiko eta finantzazkoa esan zitzaion baina, azkenean, demokrazia sistema honen disfuntzio eta gabezia larriak agertu ditu. Berez oso konplexua den eta testuinguru biziki desberdinetan garatzen den fenomeno bat sinplifikatzeak errealitatea bihurritu egiten du, argi dago; baina hori bezain garbi dago kalean planteatzen diren eskakizun denetan badirela elementu komunak.

Le Monde Diplomatique aldizkarian (2011ko maiatzekoan) "arabiar udaberriak" aurkezturiko eskakizunak honela laburbiltzen zituen Remy Lefebvrek: "Errebindikazioak, inongo jerga ideologiko eta inongo tentazio demagogiko, erlijioso edo alderdikoitan erori gabe, soil eta argiak dira. Mintzaira zuzen eta zeharo ulergarrian, esloganak, hotz eta motz, jo puntuan asmatu

dute: askatasun politikoa, boterean alternantzia, ustelkeria amaitzea, segurtasun aparatuak suntsitzea... errebindikatzea, batetik; eta, bestetik, duintasun soziala —beraz, behar bezalako enplegu eta soldatak— eskatzea."

Islandian historia honi bankuen eta finantza-boteredunen gehiegikerien aurkako erreakzio batek eman zion hasiera, baina kontuaren gakoa luze gabe ikusi zuten: "Gure lehentasuna –dio Sigurdur Sigurdssonek, protestetan parte hartu duen gazteak- hauteskunde legea aldaraztea da, zuzeneko demokrazi sistema sortzeko".
Txilen, "protestan ziharduten erakundeak, hezkuntzari berariaz dagozkion errebindikazioak egitetik eskaera estrukturalagoak egitera igaro ziren azkar asko: sistema politikoa aldatzea, hain zuzen, beren eskakizunak onetsi ahal izateko, Estatuak baliabide ugariago edukitzea eta, bestetik, hauteskunde sistemak ordezkotza zabalagoa izan dezan, Konstituzioa aldatzea ere ezinbestekoa dela ikusita." (Manuel Delano. *El País*, 11/08/30).

15M mugimenduak bere esloganetan errebindikazio horiexek bere eginik, honela bildu du adieraztekoa: "Egiazko demokrazia, oraintxe!". Krisiak "merkatuko ekonomian ez ezik, merkatuko demokrazian ere bizi garela" erakutsi du (Joaquín Estefanía, *El País*, 11/06/19). Bestela esateko, begien aurrean ezarri digute herriak zer erabakitzen duen eta egiazko herritarren bizitza baldintzatzen duten erabakiak zeinek hartzen dituen. Eta diana horretara doa zuzen-zuzen suminduraren gezia.

15-M mugimenduaren proposamenak[6]

1 Klase politikoaren pribilegioak desagertzea:

- Hautaturiko kargudunen absentismoa zorrozki kontrolatzea. Funtzioak lagatzearren berariazko zehapenak ezartzea.
- Zergak ordaintzeari, kotizazio-urteei eta pentsioen muntari pribilegioak kentzea. Hautaturiko ordezkarien soldata eta espainiar batez besteko soldata (gehi zereginak betetzeko ezinbestekoak diren dietak) parekatzea, maila berean uztea.
- Karguarekin loturiko immunitatea deuseztatzea. Ustelkeri delituak ez iraungitzea.
- Kargudun publiko guztien ondarea argitara derrigorrez ematea.
- Izendapen libreko kargudunen kopurua murriztea.

6. *Público* egunkariko artikulu batean, proposamen horietako batzuk herrialderen batean egia bilakatu direla azaltzen da: http://www.publico.es/espana/380220/21-ideas-inspiradas-en-el-15-m

2 Langabeziaren aurka:

- Langabezia estrukturala desegin arte (hots, langabezia %5etk behera jaitsi arte), lana banatzea, lanaldi-murrizketak eta lan-kontziliazioa sustatuz.
- Erretiroa 65 urterekin hartzea; inola ere geroratzerik, gazteen langabeziarekin amaitu arte.
- Behin-behineko kontratazioa langileen %10 baino gutxiagori egin dioten enpresei hobariak ematea.
- Segurtasuna enpleguan: etekinak ateratzen diren bitartean, kanporatze kolektiborik egitea debekatzea enpresa handietan; honelakoei fiskalizazio zorrotza, enplegu finkoak izan litezkeenak behin-behingoz kontrataturiko langileekin beteko ez dituztela bermatzeko.
- Iraupen luzeko langabetu guztientzat 426 euroko laguntza ostera indarrean jartzea.

3 Etxebizitzarako eskubidea:

- Stocken eraiki baina saldu ez diren etxebizitzak estatuak desjabetu eta aloger babestuan ezartzea.
- Etxebizitza alogerean hartzeko laguntzak, bai gazteentzat, bai diru-sarrera urriak dituzten herritar guztientzat.
- Hipoteka kitatzeko, etxebizitza ordainaren zati gisa ematea zilegi izan dadin.

Antonio Marín Segovia argazkia

4 Kalitate oneko zerbitzu publikoak:

- Herri Administrazioetan alferrikako gastuak ezabatzea eta aurrekontuen eta gastuen kontrol independentea ezartzea.
- Itxaron zerrendekin amaitu arte, osasun pertsonala kontratatzea
- Irakasleak kontratatzea, gelako ikasle-ratioa, destoleste-taldeak eta sostengu-taldeak bermatzeko.
- Unibertsitate mailako hezkuntza osoan matrikularen kostua merkatzea, gradu-ondokoen eta gradukoen prezioak parekatuz.
- Ikerkuntza herri-diruz finantzatzea, haren independentzia bermatzeko.
- Herri-garraio merke, kalitatedun eta ekologikoki iraunkorra: AHT ordezten ari den trenak berriro ezartzea, aurreko prezioekin; garraio-abonuak merkatzea, hiri handien erdigunean ibilgailu pribatuen trafikoa murriztea, bide gorriak ugaltzea.
- Tokiko baliabide sozialak: Mendekotasunaren Legea egiaz aplikatzea, udal zaintzaileen sareak, bitartekotza eta zaintzaren tokiko zerbitzuak ezartzea.

5 Banka erakundeak kontrolatzea:

- Banka erakundeak erreskatatzea edo horietan kapitalik sartzea debekatzea: eragozpenak edo zailtasunak dituzten erakundeek porrot egin behar dute edo, bestela, nazionalizatu behar ditu Estatuak, kontrolpe sozialean jardungo duen herri-banka osatzeko.
- Bankari zergak altxatzea, horren gestio txarrak sortarazitako krisiaren ondoriozko gastu sozialaren proportzioan.
- Bankan sartu den herri-diruek osaturiko kapitala guztia herri-kutxetara itzultzea.
- Estatuko bankuei paradisu fiskaletan inbertsioak egitea debekatzea.
- Espekulazio-mugimenduei eta bankaren okerreko praxiari ezarri beharreko zehapenak arautzea.

6 Fiskalitatea:

- Banka erakundeei eta dirutza eskergei zerga-tipoak altxatzea.
- SICAV izenekoak desagertzea.
- Ondarearen gaineko Zerga berriro indarrean jartzea.
- Iruzur fiskala eta kapitalak atzerrira edo paradisu fiskaletara eramatea egiaz eta eraginkortasunez kontrolatzea.
- Nazioarteko transakzioei zerga bat (Tobin tasa) nazioarte mailan ezar dakien sustatzea.

7 Herritarren askatasunak eta partaidetzazko demokrazia:

- Internet kontrolatzerik ez. Sinde Legea indargabetzea.
- Informatzeko askatasuna eta ikerkuntza-kazetaritza babestea.
- Herritarren bizi-baldintzak aldarazten dituzten kontu larriei dagokienez, erreferendum lotesleak derrigorrez egitea.
- Europar Batasunean erabakitako neurriak Estatuan aplikatu ahal izateko, erreferendumak derrigorrez egitea.
- Hauteskunde Legea aldaraztea, inongo indar politikorik eta inongo nahi sozialik baztertuko ez duen egiazko ordezkaritza-sistema proportzional bat bermatzeko; boto zuriak eta baliogabeak ere botere legegilean ordezkotza izatea.
- Botere Judizialaren independentzia: Ministerio Fiskalaren figura aldatzea, bere independentzia bermatzeko. Botere Exekutiboak Epaitegi Konstituzionaleko kideak eta Botere Judizialeko Kontseilu Orokorreko kideak izendatzerik ez.
- Alderdi politikoen barne-demokrazia bermatuko duten mekanismo eraginkorrak ezartzea.

8 Gastu militarra murriztea:

arribalasqueluchan argazkia

Demokrazia ez da erritua (soilik)

neverbeingboring2000 argazkia

Ondotxo dakigunez, "demokrazia" hitza greziera klasikotik dator: *demos* (herria) eta *krazia* (boterea), herriaren boterea da, alegia. Gure espazio soziokulturalean, demokrazia atenastarrek orain dela 25 mende asmatu zutela uste dugu eta, dirudienez, izenak baino askoz gehiago ez omen du eboluzionatu kontzeptuak. Atenas eta Erromako ereduek, dudarik gabe, zibilizazioaren aurrerapena eragin zuten: lehenak herri-kontuetan herritarrek esku hartzea bermatu zuen; bigarrenak, eskubideak herritarrari aitortzea. Batak zein besteak, ordea, bazterketa zuten euskarri: Atenasen parte hartzeko eskubidea zutenak gutxi-gutxi ziren, produkzio-prozesuetan ziharduten guztiak —esklaboak, esku langileak, etab.— eta emakumeak alboratuak baitzeuden. Erroman, hiritargoak balio zuen eskubidedunak eta eskubide gabeak bereizteko; urte askotan "hiritar" Erroma hiriko biztanleak bakar-bakarrik hartuak izan ziren; geroago, "hiritar" hori termino politiko bilakatu zen.

Amerikako Estatu Batuen independentzia aldarrikatu eta Frantziako Iraultza loratu arte, ordea, ez zen gauzatu demokrazia kontzeptua ofizialki, gaur ulertzen dugun eran, hots, nornahiri hiritartzat hartua izateko, iritzia emateko, dagozkion afera publikoetan esku hartzeko... zor zaion eskubidea: hau, dena den, lur eta bestelako ondasunen jabe izatearekin loturik egon zen luzaro. Horrela iritsi zen "gizon bat, bozka bat" adierazpena, hitzez hitz. Izan ere, XX. mendeak urte batzuk bete arte emakumea funtsezko eskubide horretatik baztertuta bizi izan baitzen.

Etimologiak gorabehera, demokrazia hitz huts edo erritu multzo bat ez ezik, beste zerbait ere bada[7]. "Erregimen politiko gehienek beren burua demokratikotzat duten egoera honetan —José Manuel Naredok, Público egunkarian—, erabaki publikoak hartzean herriaren egiazko parte hartzearen gradua da gobernu horiek betetzen duten lekua adierazten duena (...). Herriaren parte hartzeko modua ez du zeruak erabaki ohi, partaidetzari harrera egingo dioten erakundeak prest izatea, herritargo aktibo eta inplikatua izatea dira funtsezkoak."

Ordezkaritzazko demokrazia ez da, ordea, herriak bere boterea egikaritzako modu posible bakarra. Gureaz oso bestelako testuinguru sozial, kultural eta ekonomikoan sortu zen arren, joko-arauen funtsezkoak bere horretan iraun du XVIII. mendetik: garai hartan Montesquieuk botereen bereizketa ezarri zuen eta, ondorioz, iparramerikarrak eta frantsesak beren tiranoen —monarkiaren, botere kolonialaren— aurka altxatuta, gizakiaren eta herritarraren eskubideak aldarrikatu zituzten. Diogun bezala, joko-arauek ez dira askorik aldatu baina frontoia —testuingurua, alegia—, erabat bestelakoa da.

Demokrazia ez da modu berean gorpuzten herrialde denetan. Bera arautzen duten hauteskunde-legeen eginkizuna, demokrazia egikaritzea artikulatu eta erraztea da, inola ere ez kontrolatu edo mugatzea... baina hori ez da beti horrela. 15-M mugimenduaren errebindikazio nagusietako bat, izan ere, funtzio hori beteko duen hauteskunde-lege bat sortu eta aplikatzea da.

Mendez mende egikaritu denez, demokraziari ere jantzia txiki, urri, geratu zaio, josturak lehertu zaizkio. Mobilizazio horiek auzitan jartzen dutena, antzinako testuinguruei zegozkien forma zaharkituak dira eta, noski, egungo herritarraren premiei, nahiei eta lanabesei hertsikiago loturiko bide egokiak eskatzen dituzte. Errituzko demokraziatik "elkarrizketa kritikoaren bitartez, gizaki den-denei berdintasunezko baldintzetan nahi kolektiboa eratzera ez ezik, herritarren bizi-baldintzetan eragina duen guztian parte-hartzeko egiazko bide iraunkorrak eraikitzeko irispidea erraztuko duen demokraziara" igarotzea exijitzen dute.[8]

7. Ik. Global express, 7 zk., "Demokrazia hautestontzietatik haratago".
8. "El movimiento del 15-M", in *El Ecologista*, 707 zk

Ezer ez da izango lehen bezala

Vida Frida argazkia

Hemengo analistek (Carlos Taibo) eta hangoek (Tahar Ben Jelloun) gauza bera modu berean adierazi dute: "Ezer ez da izango lehen bezala". Martxan dabilen mugimendu baten balantzea egitea kontu erraza ez den arren eta, oraintxe bertan, emaitzetan toki batetik bestera alde handiak badira ere, Tunisia, Egipto edo Libiako herritarrentzat —eta tiranoentzat— deus ez da berdina izango, aurrekorik ez da errepikatuko.

Inoiz kulunka eta kordoka dabiltzan arren, boterearen zutabeek zutik diraute. Lerro hauek idazten ari garen unean Yemen eta Siriako buruzagiak boterean daude, herrialde horietako herritarrek kalean eta protestaka segitzen badute ere; ia egunero dozenaka hildako izan direla kontatzen digute albisteek; arkakusoak bezala, diktadoreak astindu dituzten herrialdeetan (Egipton, adibidez) etorkizuna ez da segurua, gatazka eta liskarrak bizirik daude oraino eta demokraziak sigi-saga egiten du aurrera; gure gobernarien erabakiak merkatuak determinatzen dituzte oraino; Espainian, orain arte ukiezina den Konstituzio espainiarrari 2011ko udan erreformak egin zizkioten (herritarrei kontsultatu gabe eta Parlamentuan adostasunik izan gabe) defizit publikoaren muga janzkera konstituzionalaz apaintzeko; horrela, "erabateko lehentasuna" (beraz, oinarrizko premien aurretik eta herritarren eskubideen aurretik) izango da zor publikoa ordaintzea... Zerrenda luze-luzea da.

Baina ezer ez da izango lehen bezala. Baliteke bizi garen garai honetan denbora historiko edo linealean[9] tarte bat ireki eta horizonte utopikoa eguneroko errealitate bihurtzea. Hala iruditzen zaigu. Murmurio mailako gauza ugari posible bilakatu dira; espazio publikoan ahots berri asko loratu dira; isiltasun batzuk hitz bihurtu dira eta hitzak, egintza.

Herriak bere burua antolatu eta ekimena hartzea, esate baterako, posible izan da. *International Herald Tribune* hedabidearen esanetan, "herrialde horietako gehienetan, orain arte ikusezina zen faktore politikoa bere lekua exijitzen hasia dago: gizaki xumea, alegia." Aipamena arabiar udaberriaz egin bada ere, egokiro jeneraliza daiteke.

Subjektu politiko berri hori hainbat izaera desberdinetako hiru espazioren inguruan artikulatzen da: **plazak**, biltzar bidezko mugimenduentzako elkargune berri egokiak (www.tomalaplaza.net); auzo eta herriko **biltzarrak**, herritartasuna globala izan behar duela onarturik, baina gertueneko gunetik abiatuta eta kontu erreal eta zehatzei dagokienez (www.tomalosbarrios.net); eta **sarea** *Egiazko demokrazia oraintxe* (www.democraciarealya.es), ziberespazioa herritarrak dagoeneko konkistatua duen alorra baita.

Izari globalaz ez ahazteko eta, bide batez, mugimenduari pultsua hartzeko, mundu osoko deialdiak bata bestearen atzetik egiten dira:

Cero Negativo argazkia

9. Capella, J.R. *Los ciudadanos siervos*. Trotta.

urriaren 15koari erantzunez, esate baterako, bost kontinenteetako 87 herrialdetan mila manifestazio baino gehiago egin ziren. Kalkulu batzuen arabera, Espainian milioi bat herritar irten ziren kalera 80 manifestalditan.

Público egunkari espainiarra 15-M mugimenduaren aztarna batzuk egiaztatzen saiatu zen abuztuan bertan, hirugarren hilabetea eginik, eta lorpen esanguratsuak aurkitu zituen sei alorretan: agenda politikoan eragina izan dute, Hauteskunde Legea eta beste kontu garrantzitsu batzuk hor ezarrita; hipoteka ez ordaintzearen ondoriozko etxe-gabetze asko gelditu dituzte eta bankan eta Kongresuan aldaketak eragin dituzte (nahikoak ez dira, ordea: milaka herritar geratu dira etxerik gabe, baina ez zorrik gabe); Gobernuak gardentasunaren legearen proiektua aurkeztu du eta administrazio bat baino gehiagok diputatu eta gobernarien ondasun eta soldatak argitara ematea erabaki dute; kalea berriro da espazio politiko herritarrarentzat; politika (eta afera publikoen kudeaketa, orobat) herritarraren interes eta solasaldien osagai da berriro, eta nazioartean horrek guztiak oihartzun handia harrotu du.

Aldakateak –batzuk egiten ari dira oraindik— biziki esanguratsuak direnez, Tahar Ben Jelloun eta beste autore askok " duda-izpirik gabe, egiazko iraultza baten aurrean garela" diote.

"Pentsaera iraultzaileak irabazi du bere aurreneko borroka latza: herritarren eta ikasleen eskakizunen zilegitasuna inortxok ere ez du auzitan jartzen. (...) Garrantzitsuena, enborra lortzea izan da: oraintsu arte denok aldaezintzat jotzen genuen menderatze-eredua auzitan jarri da. Gizakiarentzat eta bere familiarentzat funtsezkoak diren kontuetan diru irabazteari uko egitea, ingurugiroa erabat errespetatzea, giza eskubideak ororen gainetik indarrean izatea,

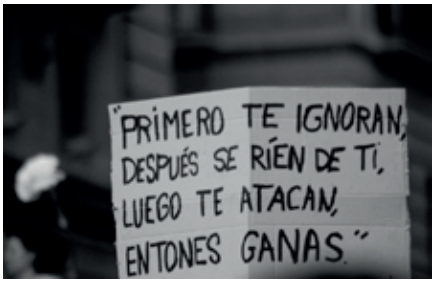

Carrasco & Pop argazkia

sistema demokratikoaren eta herritarrak zuzenean kontsultatzeko lanabesen egiazko ordezkotza, parte hartzeko eskubidea eta beste hainbat, herritarraren bidezko eskubideen aldarean ezarri dira." (Manuel Cabieses, in *Punto Final*).

Zernahiren geroa gauza ez-segurua dela aitorturik, egun horiek utziko dutenaz erabateko segurtasuna agertu du Ben Jellounek: "Matxinada horiek gauza soil-soila erakutsi digute, poetek ederki adierazi izan dutena: orain ego geroago, umildutako gizakiak belauniko bizitzen segitzeari uko eginik, askatasun eta duintasuna eskatzen du, bizia bera arriskuan jarrita. Egia unibertsala da hori".

Miquel Marti i Pol poetak: **"Dena dago egiteke, guztia da posible".**

Miguel Alamin argazkia

globalexpress

Global express-en helburua, hedabideek adierazten dutenaz ikasleen artean galderak sorraraztea da. Kontua da errealitateaz ikuspegi kritikoa sustatzea, munduaren eta, bereziki, garapenean doan munduaren egoera uler dezaten.

Informazio txostena:
Araceli Caballero

Jarduerak eta gida didaktikoa:
Israel García, Marga Florensa, Quique Porcar, Jordi Sant, M. Àngels Alié, Lucas Pérez eta Anna Duch

Diseinu eta edizioa:
Estudi Lluís Torres

Itzulpena:
Edorta Agirre

Koordinazioa:
Anna Duch

Txosten honi 2011ko urriaren bukaeran eman zitzaion amaiera.
Interesgarria izan liteke, hortaz, ataletakoren baten informazioa gaurkotzea.

Informazioa zabaltzeko:

Webak

- **wwww.acordem.org/15m/**
- **http://tomalaplaza.net**
- **www.attac.es/**
- **http://15october.net/es/**
- **www.democraciarealya.es/**

Txostenak

- **Levantamientos populares en el Mundo Árabe**
  CIDOBen txostena.
  http://www.cidob.org/es/publicaciones/dossiers_cidob/levantamientos_populares_en_el_mundo_arabe_2011/levantamientos_populares_en_el_mundo_arabe
- **La rebelión que estremece al mundo**
  Le Monde Diplomatique espainieraz. 2011ko ekaina

Liburuak

- **Stéphane Hessel.** *¡Indignaos!* Debate, 2011.
- **Tahar Ben Jelloun.** *La primavera árabe.* Alianza Editorial, 2011.
- **Carlos Taibo.** *El 15-m en sesenta preguntas.* Los libros de la Catarata. Madrid. Septiembre, 2011.
- **Juan Torres López, Alberto Garzón, Aitor Romero Ortega, Joel Serafín Almenara, Marcos Roitman, Gerardo Tuduri.** *Hablan los indignados. Propuestas y materiales de trabajo.* Editorial Popular, 2011.

Bideoak

- **José Luis Sampedrok 15M Mugimendua aztertzen**
  www.youtube.com/watch?v=L0mh3jcV28g
- **Arcadi Oliveres Plaça Catalunyan**
  http://www.youtube.com/watch?v=-Y8ZXJIvxXU&feature=player_embedded#!

Artikuluak

- **"El despertar árabe".** Alain Gresh. *Le Monde Diplomatique* espainieraz. 2011ko apirila.
- **"Las raíces obreras del levantamiento egipcio".** Raphael Kempf. *Le Monde Diplomatique* espainieraz. 2011ko apirila.
- **"El clamor de los jóvenes españoles".** Rodrigo Vázquez de Prada. *Le Monde Diplomatique* espainieraz. 2011ko ekaina
- **"El pueblo islandés vota en contra de los banqueros".** Silla Sigurgeirsdottir y Robert Wade. *Le Monde Diplomatique* espainieraz. 2011ko ekaina.
  http://taringa.eu/le-monde-diplomatique-un-laboratorio-liberal-arrasado-por-la-crisis-cuando-el-pueblo-islandes-vota-c
- **"El movimiento del 15M".** CIP Ecosocial.
  http://ecologistasenaccion.info/article20634.html
- **El movimiento de los Indignados e Indignadas y sus perspectivas**
  www.canalsolidario.org/noticia/el-movimiento-de-los-indignados-e-indignadas-y-sus-perspectivas/27060

Filmak

- **Inside job.** (2010). Charles Ferguson
- **Vamos a hacer dinero.** (2008). Erwin Wagenhofers

¡Sartu gure webean eta deskarga ezazu Global express!

www.kaidara.org

Intermón Oxfam

18. alea: Matxinada sozialak
17. alea: Krisi ekonomiko globala
16. alea: Kopenhageko Gailurra
15. alea: Nekazal erregaiak
14. alea: Kontsumoa
13. alea: Turismoa
12. alea: Petrolioa
11. alea: Pobrezia
10. alea: Klima aldaketa

09. alea: Larrialdia eta elkartasuna
08. alea: Joko Olinpikoak
07. alea: Demokrazia
06. alea: Armamentismoa
05. alea: Afrika eta lehortea
04. alea: Irak
03. alea: Lurraren Gailurra
02. alea: Argentina krisian
01. alea: Afganistan